

บทที่ 5

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อสรุป

การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปด้านการเลี้ยง การผลิตและการตลาดกระบือในประเทศไทย ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือในประเทศไทยโดยศึกษาแยกเป็นรายภาค วิธีที่ใช้ในการศึกษาจะมีอยู่ 2 วิธีคือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา(Descriptive Method) เป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของกระบือในประเทศไทย เช่นสภาพทั่วไปด้านการเลี้ยง การผลิต และการตลาด และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) เป็นการใช้อ้างอิงข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อจำนวนกระบือในประเทศไทย

กระบือเป็นสัตว์ที่มีอยู่คู่กับเกษตรกรไทยมาเป็นเวลานาน ในสมัยก่อนกระบือจะเลี้ยงไว้ใช้ประโยชน์ด้านแรงงานเป็นหลักเพราะเป็นส่วนหนึ่งของการทำไร่นาของเกษตรกรในหมู่บ้านตามชนบท กระบือที่เลี้ยงในประเทศไทยส่วนมากเป็นกระบือปลัก(Swamp Buffalo) มีขนาดและรูปร่างสูงใหญ่ น้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 450-500 กิโลกรัม มีคุณลักษณะพิเศษในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพงานหลายประเภทได้ดี ได้แก่ การไถปรับที่ เตรียมแปลง ไถนา และงานอื่นๆ นอกจากนี้ ทุกส่วนของกระบือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมากมาย เช่น หนังกระบือเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถนำเงินเข้าประเทศไทยได้อย่างมาก มูลกระบือนำไปทำเป็นปุ๋ยขายได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน จำนวนกระบือในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงเป็นอย่างมาก ส่วนหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว รถไถเดินตาม เครื่องจักร เครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ ถูกนำมาใช้ในการทำการเกษตร ทดแทนแรงงานกระบือ เนื่องจากทำงานได้ผลผลิตที่มากกว่าในระยะเวลาที่เท่ากัน อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการถูกลดบทบาทของกระบืออันเนื่องจากสาเหตุแรก ทำให้เกษตรกรไม่สนใจเลี้ยงกระบือ ประกอบกับความนิยมบริโภคเนื้อกระบือที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การบริโภคแบบทำลายพันธุ์ ส่งผลให้ปริมาณกระบือในประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง

การตลาดของกระบือเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยปัจจุบันการคมนาคมสะดวกสบายขึ้น มีแหล่งซื้อขายคือตลาดนัดโค-กระบือ โดยทุกคนสามารถทำการซื้อขายได้อย่างเสรี โดยใช้การประเมินราคาด้วยสายตา ต่อรองแบบเหมาตัว ซึ่งมีความแม่นยำค่อนข้างสูง แหล่งที่มาของสัตว์มาจาก 2 แหล่งคือ นายฮ้อยประจำหมู่บ้านมารับซื้อแล้วรวบรวมเข้าตลาดนัด และจากประเทศเพื่อนบ้านผ่านทางประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือในภาคเหนือ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนกระบือในภาคเหนือได้แก่ จำนวนรถไถเดินตามภาคเหนือในปีปัจจุบัน ราคากระบือที่เกษตรกรได้รับโดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจำนวนกระบือของภาคเหนือในปีที่ผ่านมา โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนกระบือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ จำนวนรถไถเดินตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปีปัจจุบัน ราคากระบือที่เกษตรกรได้รับ และจำนวนกระบือของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปีที่ผ่านมา โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือในภาคกลาง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนกระบือในภาคกลางได้แก่ ได้แก่ จำนวนรถไถเดินตามภาคกลางในปีปัจจุบัน และจำนวนกระบือของภาคกลางในปีที่ผ่านมา โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือในภาคใต้ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนกระบือในภาคใต้ได้แก่ จำนวนรถไถเดินตามภาคใต้ในปีปัจจุบัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความหนาแน่นของการใช้พื้นที่เพื่อเพาะปลูกข้าว โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับจำนวนกระบือในแต่ละภาคได้แก่ ราคากระบือที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมา จำนวนกระบือของแต่ละภาคในปีที่ผ่านมา โดยตัวแปรเหล่านี้หากมีการเปลี่ยนแปลงก็จะส่งผลทำให้จำนวนกระบือเปลี่ยนไปในทิศทางเดียวกันด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามได้แก่ จำนวนรถไถเดินตามในปีปัจจุบัน และความหนาแน่นของการใช้พื้นที่เพาะปลูก โดยหากตัวแปรเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไป จะส่งผลทำให้จำนวนกระบือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม

โดยจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนกระบือในแต่ละภาคจะแตกต่างกันไป แต่สาเหตุหลักที่ส่งผลทำให้จำนวนกระบือในทุกภาคลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญคือ จำนวนรถไถเดินตาม แสดงให้เห็นว่ามีการรับเอาเทคโนโลยีทางการเกษตรสมัยใหม่มาใช้ทดแทนการใช้แรงงานกระบือ

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษา พบว่า จำนวนกระบือในประเทศไทยมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากสาเหตุหลักด้านการรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ และการลดบทบาทของกระบือ ประกอบกับความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ทำให้ราคากระบือเริ่มขยับตัวสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าถ้ายังไม่มีการเพิ่มผลผลิตจำนวนกระบือในประเทศ จะเป็นผลทำให้ปริมาณกระบือที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการในอนาคต ดังนั้น รัฐบาลควรหันมาให้ความสำคัญกับการวางแผนพัฒนาและสนับสนุนการเลี้ยงกระบือในเชิงพาณิชย์ เพื่อเพิ่มจำนวนกระบือให้เพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเป็นโอกาสในการเพิ่มงานและรายได้ให้กับเกษตรกรอีกด้วย

2. อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษานี้ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนเนื่องจากเป็นการศึกษาจากข้อมูลในอดีตที่อยู่ในช่วงปี 2535- 2544 ข้อมูลบางตัว เช่น ข้อมูลรถไถเดินตามที่มีจัดเก็บเป็นรายประเทศ จึงต้องใช้การประมาณการออกเป็นรายภาค ข้อมูลจำนวนกระบือที่ได้ อาจมีความคลาดเคลื่อนได้สูงอันเนื่องมาจากการลักลอบนำเข้ากระบือตามชายแดนประเทศเพื่อนบ้านซึ่งไม่สามารถประมาณการได้ว่ามีมากน้อยเท่าไร ประกอบกับเอกสารที่อ้างอิงมีอยู่จำนวนไม่มาก และเวลาที่เปลี่ยนแปลงย่อมมีผลต่อสมการ โดยที่อาจมีตัวแปรอื่นๆอีกหลายปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อจำนวนกระบือในประเทศไทยที่ไม่ได้นำมาวิเคราะห์